

1. úloha – problém batohu

Ondřej Červenka

19. 10. 2015

1 Specifikace úlohy

Mějme počet věcí $n \in \mathbb{N}$ a maximální váhu batohu $M \in \mathbb{N}$.

Každá věc $i \in \{1, 2, \dots, n\}$ má určenou váhu $V_i \in \mathbb{N}$ a cenu $C_i \in \mathbb{N}^0$. Úkolem je najít takovou kombinaci věcí, která má co nejvyšší hodnotu a zároveň nepřekračuje maximální váhu batohu M .

Problém budeme řešit ve variantě 0/1, tedy každou věc máme k dispozici pouze jednou. Řešením jsou tedy čísla $\{x_1, x_2, \dots, x_n\}$, $x_i \in \{0, 1\}$ pro která platí

$$\sum_{i=1}^n x_i V_i \leq M$$

a zároveň

$$\sum_{i=1}^n x_i C_i = \max$$

kde $\max$ je maximální možná cena.

2 Řešení

Úkolem je implementovat algoritmus, který nalezne optimální řešení hrubou silou, a algoritmus hledající přibližné řešení pomocí jednoduché heuristiky. Dále pak spočítat chybu heuristiky oproti optimálnímu řešení.

2.1 Exaktní algoritmus

Tento algoritmus prohledává všechny kombinace věcí a z nich vybírá řešení s nejvyšší cenou, které zároveň splňuje podmínku maximální váhy batohu.

Pro n věcí tedy existuje 2^n různých kombinací (x_i může mít buď hodnotu 0 nebo 1). Algoritmus vždy prohledává všechny kombinace, bez ohledu na

to zda překračují maximální váhu M nebo ne. Je tedy datově nezávislý a jeho složitost je $\Theta(2^n)$.

Algoritmus je rekurzivní, a každé větvení představuje rozhodnutí, zdli přidat nebo nepřidat danou věc do batohu.

```
bruteforce_rec(veci[n], max_vaha,
               soucasna_vaha, soucasna_cena,
               mezivysledek, vysledek,
               uroven, pridat_vec):
    if (uroven < n - 1) then:
        //pokud nejsme na konci pridej x_i do mezivysledku
        mezivysledek[n+1] = pridat_vec
    end if

    if (uroven < 0) then:
        //pokud je soucasne reseni platne
        //a lepsi nez dosud nalezene reseni
        if (soucasna_cena > vysledek.cena
            and soucasna_vaha <= max_vaha) then:
            vysledek.cena = soucasna_cena
            vysledek.vaha = soucasna_vaha
            //vektor x_i popisujici reseni
            vysledek.reseni = mezivysledek
        end if
        return
    end if

    //nepridavat vec do batohu
    bruteforce_rec(veci, max_vaha,
                  soucasna_vaha, soucasna_cena,
                  mezivysledek, vysledek, uroven - 1, 0)

    //pridat vec do batohu
    bruteforce_rec(veci, max_vaha,
                  soucasna_vaha + veci[uroven].vaha,
                  soucasna_cena + veci[uroven].cena,
                  mezivysledek, vysledek, uroven - 1, 1)
```

2.2 Greedy heuristika

Heuristika hledající přibližné řešení pomocí poměru ceny a váhy $P_i = \frac{C_i}{V_i}$. Algoritmus tedy nejprve seřadí věci podle P_i , a poté je postupně vkládá do batohu, dokud není překročena maximální váha.

```
greedy( veci[n] , max_vaha ):  
    vaha = 0  
    cena = 0  
    reseni[n] //na zacatku same 0  
  
    //serad veci podle pomeru cena/vaha sestupne  
    sort(veci , key=veci.p)  
  
    for (vec in veci):  
        //pokud pridani veci neprekroci maximalni vahu  
        if (vaha + vec.v <= max_vaha) then:  
            vaha = vaha + vec.v  
            cena = cena + vec.c  
            //zmen reseni podle indexu veci pred serazenim  
            reseni[vec.i] = 1  
        end if  
    end for  
  
    //vrat nalezenou cenu , vahu  
    //a pole popisujici reseni  
    return (cena , vaha , reseni)
```

Nalezení řešení v seřazeném poli má složitost $\Theta(n)$, asymptotická složitost celého algoritmu tedy závisí na zvoleném způsobu řazení. Při použití quick-sortu bude průměrná složitost $O(n \log(n))$.

3 Výsledky

3.1 Podmínky měření

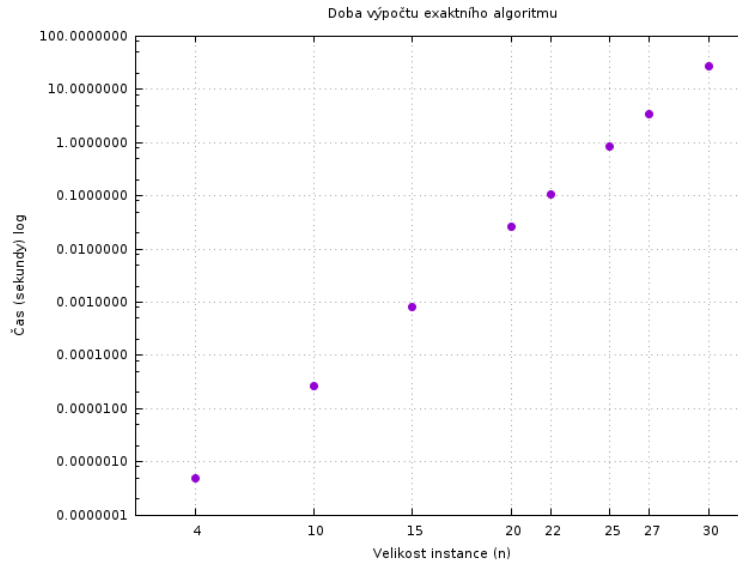
Algoritmy byly implementovány v C a kompilovány pomocí gcc 5.1.1. Při kompilaci nebyly použity žádné optimalizační přepínače. Program byl zkompilován a spouštěn na operačním systému GNU/Linux (Fedora) 64bit s verzí jádra 4.1.10. Procesor počítače je Intel Core i7-4510U s frekvencí 3.1 GHz.

Vzhledem k proměnlivým časům běhu byly všechny výsledné časy pro heuristický algoritmus získány průměrem z 10 000 běhů algoritmu. Stejným

způsobem byly získány časy pro exaktní algoritmus a instance velikosti 4 a 10.

Časy běhu byly získány pomocí funkce *clock()* z knihovny *time.h*.

3.2 Výpočetní čas exaktního algoritmu a heuristiky

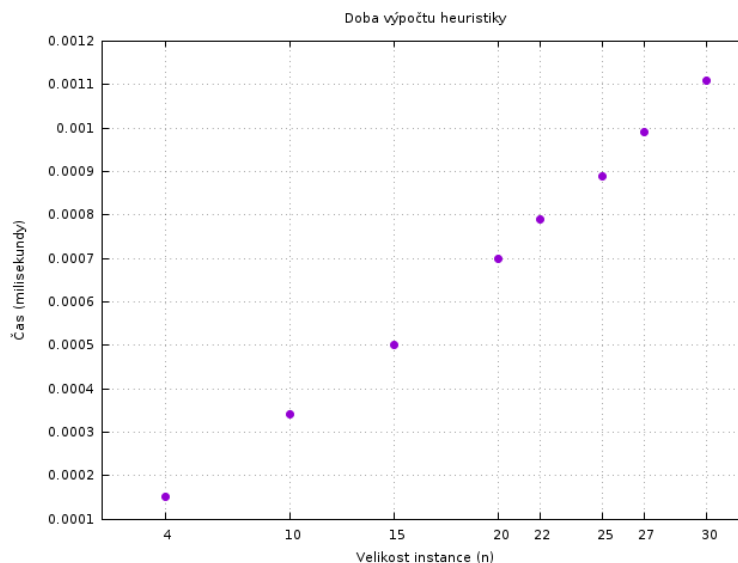
Obrázek 1: Výpočetní časy exaktního algoritmu (v sekundách)

Z grafu (1) tedy můžeme vidět, že růst doby běhu výpočtu hrubou silou odpovídá exponenciální funkci (vzhledem k rychlosti růstu je na ose y použito logaritmické měřítko).

Asymptotická složitost heuristického algoritmu je průměrně $O(n \log(n))$ (quicksort), pro přesnou složitost je ještě třeba připočíst $2n$ pro inicializaci řazeného pole a hledání přibližného řešení. Graf (2) této složitosti odpovídá pouze částečně, což by se dalo vysvětlit velmi krátkou dobou běhu pro všechny instance a omezenou přesností měření.

3.3 Průměrná a maximální relativní chyba heuristiky

Chyba heuristiky ϵ je měřena relativně k optimálnímu řešení, nalezenému pomocí exaktního algoritmu a je počítána pro každou instanci velikosti n zvlášť pomocí vzorce $\epsilon = C(opt) - C(apt)/C(opt)$, kde $C(opt)$ je cena optimálního řešení a $C(apt)$ cena přibližného řešení nalezeného heuristikou.

Obrázek 2: Výpočetní čas heuristiky (v milisekundách)

Grafy zobrazují průměrnou (3) a maximální (4) chybu pro padesát instancí velikost n .

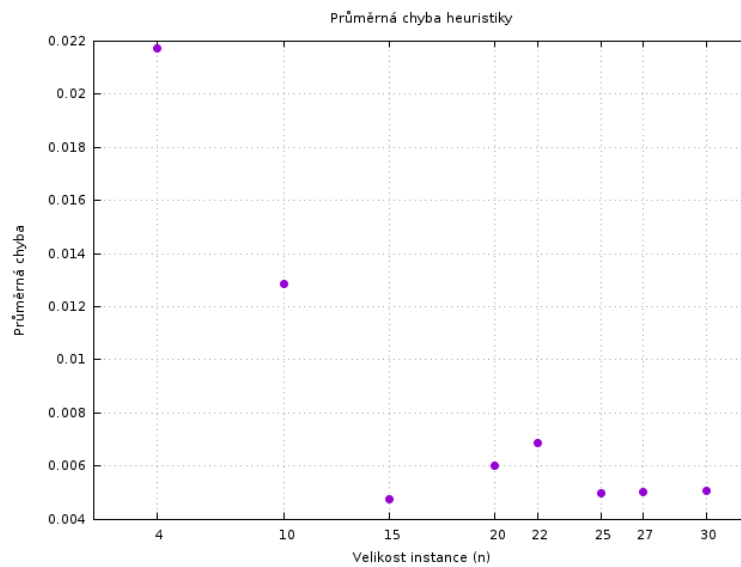
Se zvětšujícím se n sice klesá počet řešení nalezených heuristikou, která jsou optimální, ale průměrná chyba je nižší než u $n \leq 10$.

Výkyv maximální chyby u instancí velikosti 27 je způsoben instancí s 26 předměty s cenou i váhou 12 (jejich poměr ceny a váhy P_i je tedy 1) a jedním předmětem s cenou 349 a váhou 350 (poměr $P_i = 0.9971$).

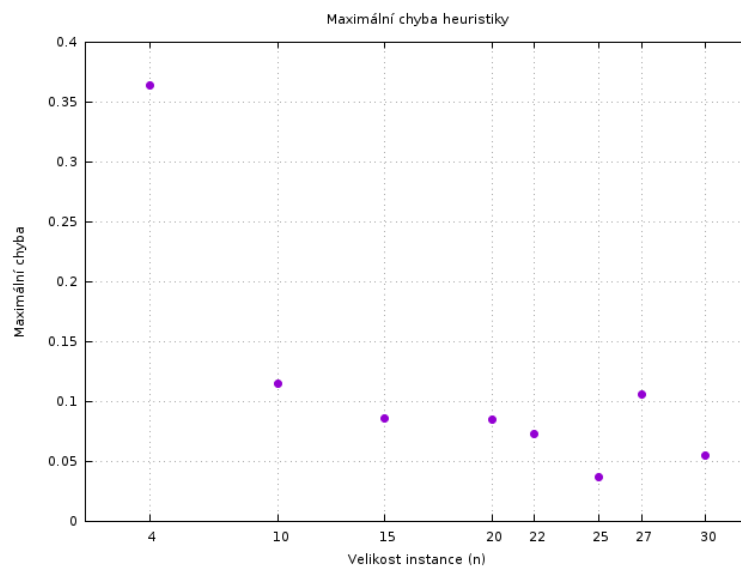
Tento předmět je tedy vyhodnocen jako nejhorší a do batohu jsou vkládány všechny ostatní předměty. Když tyto předměty dojdou, je výsledná váha i cena 312 a jediný zbývajících předmět již překročí maximální váhu batohu, která je 350. Méně výhodný předmět by však batoh zaplnil lépe.

Instance tohoto typu, kdy jsou vkládány poměrově výhodnější předměty, které však nezaplní batoh stejně dobře jako méně výhodné předměty, představují jeden z problémů této heuristiky.

Algoritmus by lépe pracoval s variantou problému, kde je od každé věci k dispozici neomezený počet exemplářů, nicméně u výše zmíněné instance by ani to nevedlo k optimálnímu řešení.

Obrázek 3: Graf průměrné chyby heuristiky oproti optimálnímu řešení

Obrázek 4: Graf maximální chyby heuristiky oproti optimálnímu řešení

4 Závěr

Ukázalo se tedy, že i velmi jednoduchý heuristický algoritmus dokáže najít řešení blízka optimálním, a to v o několik řádů lepším čase.

Výpočetní doba exaktního algoritmu je únosná pouze pro velmi malé instance ($n \leq 25$), dala by se však vylepšit například ukončením prohledávání, pokud je již jasné, že všechny další kombinace určitě překročí maximální váhu batohu.